

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, 3P Consulting, s. r. o., Římská 12, 120 00 Praha 2
telefon: (+420) 739 548 469 | e-mail: info@trass.cz | web: www.trass.cz

Doporučení Ústeckému kraji k transformaci ústavní péče v péči komunitní

Klient	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Zakázka	Národní centrum podpory transformace sociálních služeb
Aktivita	2.5 - komplexní transformační plány na úrovni krajů

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

CESTA K ŽIVOTU
TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Současný stav ústavní péče a její transformace	4
2.1 Pobytové sociální služby pro lidi s postižením v Ústeckém kraji: ústavní a neústavní.....	4
Shrnutí hlavních výsledků analýzy ústavních sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Ústeckém kraji.....	4
Domovy pro osoby se zdravotním postižením.....	5
Domovy se zvláštním režimem.....	5
Chráněné bydlení.....	6
Týdenní stacionáře.....	7
Finanční prostředky poskytnuté Ústeckým krajem na provoz sociálních služeb	7
Nové ústavní služby.....	7
2.2 Zhodnocení stavu transformace ústavní péče v péči komunitní	8
3. Doporučení k transformaci ústavní péče.....	12
3.1 Transformovat ústavní zařízení (fáze 1).....	13
3.2 Transformovat ústavní zařízení (fáze 2).....	16
3.3 Rozvoj sociálních služeb v Ústeckém kraji	16
3.4 Organizační zajištění deinstitucionalizace na úrovni Ústeckého kraje	18
3.5 Financování sociálních služeb (kraj jako zadavatel sociálních služeb).....	18
3.6 Právní úprava v oblasti sociálních služeb	19
3.7 Metodické vedení poskytovatelů sociálních služeb a zapojení dalších aktérů	19
3.8 Oblast komunikace	20
4. Závěr	21

1. Úvod

Doporučení kraji k transformaci ústavní péče v péči komunitní navazují na dosavadní práci, kterou v transformaci Ústecký kraj vykonal, a přinášejí podněty pro to, jak v ní pokračovat. Jejich účelem je podpořit kraj jakožto zadavatele sociálních služeb v tom, aby uskutečnil nezbytnou změnu směrem od ústavních služeb k podpoře zajišťované v běžném prostředí.

Účelem doporučení je, aby uživatelé sociálních služeb mohli žít běžným způsobem života a v běžném prostředí.

Doporučení vycházejí ze zkušeností s transformací ústavní péče, učiněných zejm. v individuálním projektu odboru sociálních služeb a sociální práce MPSV Podpora transformace sociálních služeb financovaném z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (dále jen OP LZZ) a státního rozpočtu ČR. V datové části doporučení staví na analýze ústavních sociálních služeb v Ústeckém kraji. Odrážejí zkušenosti pracovníků Národního centra podpory transformace sociálních služeb. Jsou tvořena v souladu se Znaky a vodítky deinstitutionalizace.¹

Doporučení jsou určena:

- zástupcům samosprávy Ústeckého kraje, kterým pomohou při nastavení strategie v sociální oblasti a při zajištění kvalitních a dostupných služeb, které odpovídají skutečným potřebám občanů kraje;
- pracovníkům Krajského úřadu Ústeckého kraje, kterým pomohou při zajištění jednotlivých agend zejm. v sociální oblasti a při výkonu jejich profese v souladu s poznáním o nejlepší dostupné praxi v sociální oblasti a s ochranou práv a zájmů lidí využívajících sociální služby.

Doporučení využije rovněž Ministerstvo práce a sociálních věcí při nastavení strategie deinstitutionalizace.

Doporučení lze využít také při plánování komunitních služeb menších samosprávných celků, současně mohou být prospěšná také (odborné) veřejnosti, aby se mohla podílet na deinstitutionalizaci sociálních služeb v Ústeckém kraji a sledovat kroky, které v této oblasti kraj dělá.

¹ Dto nebo přístupné z:

http://www.trass.cz/TrassDefault.aspx?rid=77968&app=Article&grp=Content&mod=ContentPortal&sta=ArticleDetail&pst=ArticleDetail&p1=OID_INT_6326&p2=ShowDocInfo_BOOL_True&p3=RoundPanel_BOOL_True&acode=125684788

2. Současný stav ústavní péče a její transformace

2.1 Pobytové sociální služby pro lidi s postižením v Ústeckém kraji²: ústavní a neústavní

Rozdělení pobytových sociálních služeb na ústavní a neústavní vychází z materiálu Ústavní sociální služby pro osoby s postižením v Ústeckém kraji, ve kterém byly podrobně analyzovány pobytové sociální služby pro lidi s postižením. Pro tyto účely byly stanoveny indikátory určující ústavní služby.

Za ústavní je označena sociální služba (nebo její část), která má registrovaný jeden z následujících druhů služby:

- domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- domovy se zvláštním režimem,
- týdenní stacionáře,
- chráněné bydlení

a jestliže současně splňuje alespoň jednu z následujících podmínek:

- v jedné budově/objektu (případně areálu nebo v místě blízkém) je kapacita lůžek (uživatelů) rovna nebo je vyšší než hodnota 19 (tj. v jednom místě poskytování),
- kapacita je nižší než podle podmínky první, ale služba je poskytována v budově/objektu (případně areálu nebo v místě blízkém) s další pobytovou nebo ambulantní sociální službou a společná kapacita v budově/areálu (nebo v místě blízkém) přesahuje 19 lůžek.

Podrobnosti k metodice naleznete v materiálu Ústavní sociální služby pro osoby s postižením v Ústeckém kraji (MPSV 2013).

Shrnutí hlavních výsledků analýzy ústavních sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Ústeckém kraji

V Ústeckém kraji bylo k 1. 3. 2012 celkem **87 služeb** sociální péče (konkrétně domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a týdenní stacionáře) se **souhrnnou kapacitou 3 625 lůžek**. Z toho byla označena kapacita:

- **240 lůžek jako neústavní** v rámci míst poskytování, tj. **6 % kapacity**
- **3 385 lůžek jako ústavní**, tj. **94 % z celkové kapacity**.

Materiál je zaměřen pouze na výše uvedené služby sociální péče, jejichž cílovou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením, vyloučeny byly služby pro seniory a osoby závislé na návykových látkách. Z tohoto důvodu se materiál zabývá pouze **57 službami** se souhrnnou kapacitou **2 363 lůžek**. Z toho byla označena kapacita:

- **220 lůžek je neústavních**, tj. **9 % z celkové kapacity**,
- **2 143 lůžek je ústavních**, tj. **91 % z celkové kapacity**³.

² Ústavní sociální služby pro osoby s postižením v Ústeckém kraji (MPSV 2013)

³ Kapacity jednotlivých míst poskytování ústavních služeb (a některé další údaje) jsou počítány poměrem z celku. To v některých případech může vést k tomu, že se údaje o počtu osob, pracovníků apod. nevyskytují jako celá čísla.

V ústavních službách žilo k 31. 12. 2011:

- celkem **2 048** uživatelů⁴
- z toho **144** dětí.

Výdaje na provoz ústavních služeb byly od roku 2007 do roku 2011 (včetně) celkem **3 168 714 898 Kč**, tj. průměrně **633 742 980 Kč za rok**.

Pracovalo zde celkem 1 195 pracovníků v přímé péči na 928,7 úvazku⁵, ostatního personálu 839 v rámci 472,3 úvazku.

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

V Ústeckém kraji bylo k 1. 3. 2012 celkem **40 služeb domovů pro osoby se zdravotním postižením** s kapacitou **1 929 lůžek**. Z toho:

- neústavní byly 2 služby;
- ústavních bylo 38 služeb

38 sledovaných ústavních služeb je poskytováno na 41 různých místech (budovách/objektech).

V těchto službách žilo k 31. 12. 2011:

- celkem **1 806 uživatelů**
- z toho je **139 dětí**, nejvíce dětí žije v zařízení Domov na zámku Liběšice (22 dětí) a zařízení Domov na Svobodě Čížkovice (17 dětí).

Pracovalo zde celkem 974 pracovníků v přímé péči (827,33 úvazku) a 697 ostatních pracovníků (430,97 úvazku).

Výdaje na provoz těchto zařízení byly od roku 2007 do roku 2011 (včetně) celkem 2 810 820 836 Kč, tj. průměrně 562 164 167 Kč za rok. Náklady na jedno lůžko se v roce 2011 pohybovaly v rozmezí od 137 799 do 516 440 Kč. Průměrný roční náklad na jedno lůžko v roce 2011 činil 337 017 Kč a měsíční 28 085 Kč.

Do těchto zařízení bylo od roku 2007 investováno celkem 46 427 617 Kč.

Jak vyplývá z údajů poskytnutých zařízeními, závazek udržitelnosti není stanoven.

Domovy se zvláštním režimem

V Ústeckém kraji bylo k 1. 3. 2012 poskytováno celkem **29 služeb domovy se zvláštním režimem s kapacitou 1 450 lůžek**, z toho jedna služba byla zhodnocena jako neústavní, zbývající služby byly zhodnoceny jako ústavní. Z těchto služeb je 26 poskytováno jiným cílovým skupinám než osobám se zdravotním postižením. V kraji jsou tedy **3 služby domovy se zvláštním režimem pro osoby se zdravotním postižením, s celkovou kapacitou 217 lůžek**. Z toho:

- neústavní je 1 služba;
- ústavní jsou 2 služby.

⁴ Nepřesnosti v počtu uživatelů v jednotlivých službách a souhrnném údaji jsou způsobeny zaokrouhlováním na celé číslo. Kapacity jednotlivých míst poskytování ústavních služeb (a některé další údaje) jsou počítány poměrem z celku. To v některých případech může vést k tomu, že se údaje o počtu osob, pracovníků apod. nevyskytují jako celá čísla. V tabulkách jsou zachována pro názornost výpočtu desetinná místa. V textu jsou údaje obvykle zaokrouhleny na celá čísla.

⁵ Vysoký rozdíl mezi počtem pracovníků a úvazků může být způsoben jednak rozdělením výkonu činnosti pracovníků mezi jednotlivými službami poskytovanými poskytovatelem nebo v návaznosti na kumulaci pozic u jednoho zaměstnance (jeden pracovník v rámci části úvazku může pracovat ve funkci údržbáře, správce a pracovníka v kuchyňském provozu). Toto platí pro všechny níže sledované služby.

Blíže se materiál věnuje 2 službám se zaměřením na osoby se zdravotním postižením s celkovou kapacitou 205 lůžek.

V daných dvou službách žilo k 31. 12. 2011:

- **184 uživatelů,**
- z toho 0 dětí.

Pracovalo zde 104 pracovníků v přímé péči v rámci 83,00 úvazku a 72 ostatních pracovníků v rámci 34,45 úvazku.

Výdaje na provoz těchto zařízení byly od roku 2007 do roku 2011 (včetně) celkem 263 863 706 Kč, tj. průměrně 52 772 741 Kč za rok. Náklady na jedno lůžko se v roce 2011 pohybovaly v rozmezí od 255 559 do 353 189 Kč. Průměrný roční náklad na jedno lůžko v roce 2011 činil 304 374 Kč, tj. 25 365 měsíčně.

Do těchto zařízení bylo od roku 2007 investováno celkem 10 004 991 Kč.

Závazek udržitelnosti sociálních služeb plynoucí z provedených investic nebyl zjištěn v žádné z těchto služeb.

Chráněné bydlení

V Ústeckém kraji bylo k 1. 3. 2012 poskytováno celkem **11 služeb chráněné bydlení se souhrnnou kapacitou 187 lůžek**. V rámci míst poskytování byla kapacita **113 lůžek zhodnocena jako neústavní a 74 jako ústavní**.

S ohledem na cílovou skupinu osoby se zdravotním postižením, která je pro tento materiál určena, byla 1 služba vyloučena. V kraji je poskytováno 10 služeb chráněné bydlení pro lidi se zdravotním postižením. Z nich 6 je vyhodnoceno jako neústavní (kapacita 57 lůžek) a 4 jako ústavní. Bližší informace byly zjišťovány u těchto **4 služeb s celkovou kapacitou 124 lůžek**, poskytovaných na 13 místech. Pro přesnější popis je přistoupeno k hodnocení ne/ústavnosti těchto služeb podle jednotlivých míst poskytování:

- neústavních je 9 míst poskytování se souhrnnou kapacitou 51 lůžek;
- ústavní jsou 4 místa poskytování se souhrnnou kapacitou 73.

V ústavních místech poskytování žilo k 31. 12. 2011:

- **32 uživatelů,**
- z toho nebylo žádné dítě.

Pracovali zde 3 pracovníci v přímé péči v rámci 2,36 úvazku a 2 ostatní pracovníci v rámci 0,3 úvazku. Nutno však podotknout, že v případě služby Chráněné bydlení Vejprty (poskytovatel Městská správa sociálních služeb Vejprty) a zařízení Domov U Trati Litoměřice (poskytovatel Centrum sociální pomoci Litoměřice, příspěvková organizace) nebyla data ohledně pracovníků dostupná.

Výdaje na provoz těchto zařízení byly od roku 2007 do roku 2011 (včetně) celkem 65 199 677, tj. průměrně 13 039 935 Kč za rok. Náklady na jedno lůžko se pohybovaly v roce 2011 v rozmezí od 144 299 do 353 351 Kč. Průměrný roční náklad na jedno lůžko v roce 2011 činil 230 034 Kč, tj. 19 170 Kč měsíčně.

Do těchto zařízení bylo od roku 2007 investováno celkem 1 683 255 Kč.

U vybraných služeb chráněné bydlení byl závazek udržitelnosti zjištěn ve dvou případech.

Týdenní stacionáře

V Ústeckém kraji je k 1. 3. 2012 poskytováno celkem **7 služeb týdenní stacionáře s celkovou kapacitou 59 lůžek**. Všechny týdenní stacionáře byly zhodnoceny jako ústavní. S ohledem na cílovou skupinu osoby se zdravotním postižením, která je pro tento materiál určena, byly některé služby vyloučeny. Bližší informace byly zjišťovány u **5 služeb s celkovou kapacitou 36 lůžek**.

V těchto službách žilo k 31. 12. 2011:

- **27 uživatelů,**
- z nichž bylo **5 dětí.**

Pracovalo zde 114 pracovníků v přímé péči na 15,97 úvazku a pracovníků ostatních 66 na 6,52 úvazku.

Výdaje na provoz těchto zařízení byly od roku 2007 do roku 2011 (včetně) celkem 28 830 680 Kč, tj. průměrně 5 766 136 Kč za rok. Náklady na lůžko se pohybovaly v roce 2011 v rozmezí od 139 770 do 392 842 Kč. Průměrný roční náklad na jednoho uživatele v roce 2011 činil 262 813 Kč, tj. 21 901 Kč měsíčně.

Do těchto zařízení bylo od roku 2007 investováno celkem 231 073 Kč.

Závazek udržitelnosti sociálních služeb plynoucí z provedených investic nebyl zjištěn v žádné z těchto služeb.

Finanční prostředky poskytnuté Ústeckým krajem na provoz sociálních služeb

Ústecký kraj poskytuje peníze na provoz sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením jednak formou dotačního programu, jednak jako příspěvek zřizovatele. Příspěvek zřizovatele směřuje převážně do ústavních služeb, což je dáno skutečností, že kraj zřizuje převážně pobytové sociální služby.

Dalšími zdroji financování jsou příjmy od klientů, dotace od státu (přímé dotace z MPSV a dotace poskytnuté krajským úřadem na základě rozhodnutí MPSV), příjmy z vlastní činnosti, příjmy od zdravotních pojišťoven, ostatní příjmy, případně přijaté dary (od právnických a fyzických osob)⁶.

Dotační program Ústeckého kraje podporuje poskytování komunitních služeb a principy deinstitucionalizace - „Podpora sociálních služeb a aktivit na podporu rodiny“.

V souvislosti s transformací sociálních služeb realizoval Ústecký kraj individuální projekt financovaný z OP LZZ „Podpora plánování a transformace sociálních služeb v Ústeckém kraji“. Projekt byl realizován od dubna 2011 do března 2013.

Další projekt realizovaný z OP LZZ byl zaměřený na zvýšení dostupnosti a kvality sociálních služeb v Ústeckém kraji „Katalog sociálních služeb, zkvalitnění jejich nabídky a vzdělávání jejich poskytovatelů“. Byl realizován od dubna 2011 do března 2013.

Nové ústavní služby

Od roku 2009 vznikly v Ústeckém kraji 3 služby chráněné bydlení, 8 služeb domovy pro osoby se zdravotním postižením a 2 služby týdenní stacionáře, všechny nově vzniklé služby byly označeny za ústavní.

Ústecký kraj vybudoval novou ústavní službu ÚSP Jiříkov (od 1. 8. 2012 Domov Severka Jiříkov), která poskytuje služby Domovy pro osoby se zdravotním postižením s kapacitou 30 lůžek k 31. 12. 2012 a Domovy se zvláštním režimem s kapacitou 70 lůžek k 31. 12. 2012.

⁶ Podrobnosti viz Ústavní sociální služby pro osoby s postižením v Ústeckém kraji (MPSV 2013)

2.2 Zhodnocení stavu transformace ústavní péče v péči komunitní

Přehled silných a slabých stránek kraje s ohledem na transformaci ústavní péče v péči komunitní (SWOT analýza).

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Ústecký kraj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - má ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2012 – 2013 jako opatření zpracovanou transformaci a humanizaci pobytových zařízení pro osoby se zdravotním postižením v souladu s Koncepcí podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné druhy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti; zajištění terénních a ambulantních služeb pro osoby se zdravotním postižením; zanesenou podporu pečujících osob; nebudování dalších velkokapacitních pobytových zařízení pro osoby se zdravotním postižením, rozvoj služeb komunitního typu; - zajišťuje na úrovni odboru sociálních věcí koordinaci transformace pověřeným pracovníkem odboru; - klade důraz na podporu obcí při plánování komunitních služeb, iniciuje pravidelná setkávání koordinátorů komunitního plánování na obcích, metodicky obce podporuje; - realizuje projekt „Podpora plánování a transformace sociálních služeb v Ústeckém kraji“, podpořený z OP LZZ, zaměřený na podporu plánování na krajské i obecní úrovni, zkvalitnění a rozšíření spektra sociálních služeb pro lidi s mentálním postižením a s dlouhodobým duševním onemocněním, semináře a školení pro nezapojená zařízení, jejich zřizovatele, obce a opatrovníky (zapojeni Domov sociální péče Skalice, Domov na zámku Liběšice, DOZP Severní Terasa, Centrum sociálních služeb 	<p>Ústecký kraj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivity kraje nejsou v souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb, ve kterém se zavázal k nebudování dalších velkokapacitních zařízení (výstavba ÚSP Jiříkov – Domov Severka Jiříkov); - má 81 % z celkové kapacity pobytových služeb pro lidi se zdravotním postižením ústavního typu; - má v ústavních službách 144 dětí do 18 let; - nemá komplexní strategii transformace ústavních služeb na úrovni kraje (plánování, řízení procesu, analýzy, vnitřní komunikace apod.); - jako zadavatel sociálních služeb upřednostňuje ekonomickou stránku před naplňováním lidských práv; - nemá u zřizovaných organizací nastavený systém plánování tak, aby rozvojové plány byly směřovány k transformaci ústavního zařízení; - nemá dostatečně zpracován systém na kontrolu kvality sociálních služeb; - umožňuje přijímání nových uživatelů do ústavních služeb; - nezapojuje uživatele sociálních služeb do hodnocení kvality poskytované služby; - nedostatečně zajišťuje uplatňování práv lidí s postižením v rámci svých příspěvkových organizací (př. vícelůžkové pokoje v ÚSP Jiříkov, vyloučené lokality DOZP Brtníky); - umožňuje, v případě centralizovaných sociálních služeb, přesun uživatelů s vysokou mírou podpory v rámci centralizovaných pobytových služeb;

<p>Děčín – DOZP Březová a Domino Boletice, Oblastní charita Česká Kamenice);</p> <ul style="list-style-type: none"> - je zapojen do projektu MPSV „Podpora transformace pobytových sociálních služeb“, podporuje transformaci zařízení ÚSP Lobendava a DOZP Hliňany; - podporuje čerpání investičních prostředků a realizaci projektů z Integrovaného operačního programu, kraj je ochoten financovat neuznatelné náklady spojené s realizací těchto projektů; - má zkušenost s úspěšnou realizací individuálních projektů; - realizuje projekty Regionálního operačního programu zaměřené na podporu chráněného bydlení (vybudování nových chráněných bytů ve Všebořicích, výstavba chráněného bydlení pro duševně nemocné v Ústí nad Labem); - realizuje individuální projekt „Sociální služby v Ústeckém kraji“ zaměřený na zvýšení dostupnosti vybraných služeb na území Ústeckého kraje v souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb; - veřejně podporuje transformaci a deinstitucionalizaci; - vyvíjí aktivity na podporu cílové skupiny pečujících osob; - rozšířil kapacitu služeb chráněného bydlení v kraji o další lokality (Česká Kamenice, Litoměřice, Meziboří, Ústí nad Labem); - vytvořil a zpracovává katalog sociálních služeb; - využil příležitost vzdělávat management v sociální oblasti v akreditovaném vzdělávacím programu „Řízení transformace sociálních služeb“, realizovaném Národním centrem 	<ul style="list-style-type: none"> - při rozhodování o transformaci je hlavním hlediskem ekonomická výhodnost, nikoliv práva a potřeby uživatele - podporuje investice do ústavních objektů na rekonstrukci nebo vybudování nových služeb v rámci stávajících zařízení (ÚSP Háj u Duchcova, ÚSP Jiříkov); - do transformace nejsou zapojena zařízení, kde jsou poskytovány sociální služby dětským uživatelům do 18let (např. Domov na svobodě Čížkovic, Domovy sociálních služeb Litvínov aj.); - umožňuje uživatelům s nízkou mírou nezbytné podpory být pasivními příjemci péče, nedostatečně se pracuje na jejich sebe rozvoji, volnočasové aktivity jsou nabízeny v rámci zařízení; - nedostatečně metodicky podporuje organizace zřízené krajem ke zlepšování poskytování sociálních služeb v souladu se standardy kvality sociálních služeb.
---	--

Příležitosti (vnější, existující)	Ohrožení (vnější, existující)
<ul style="list-style-type: none"> - Získávání a šíření dobré praxe kvalitních poskytovatelů sociálních služeb v kraji i v celé ČR. - Využití metodik a zkušeností Národního centra vzniklých v rámci pilotního projektu MPSV Podpora transformace pobytových sociálních služeb pro transformaci pobytových sociálních služeb v rámci kraje. - Tvorba a realizace individuálního projektu zaměřeného na kontrolu kvality poskytování sociálních služeb. - Podpora kraje poskytovatelům sociálních služeb ústavního typu při tvorbě rozvojových plánů směřujících k transformaci a deinstitucionalizaci. - Podpora vzniku komunitních služeb v rámci kraje (např. formou grantových dotačních titulů). - Využití jiných finančních zdrojů pro podporu transformace (např. OP LZZ - Výzvy pro předkládání grantových projektů v rámci oblasti podpory 3.1 – Podpora procesu transformace pobytových sociálních služeb – dále jen výzva č. 87). - Možná změna politických priorit v kraji po volbách. - Zrušení závazků udržitelnosti u ústavních služeb, kde je stanoven. - Při registračním řízení neschvalovat změny vedoucí k navýšení kapacity stávajících ústavních zařízení, případně vedoucích ke vzniku ústavních služeb (zkušenosti z Moravskoslezského kraje, který v roce 2012 zamítl změnu registrace sociální služby, která zvyšovala její kapacitu s odvoláním na práva uživatelů a kvalitu jejich života. - Zapojení cílové skupiny pečujících osob do 	<ul style="list-style-type: none"> - Dlouhodobý závazek udržitelnosti v některých pobytových službách (ÚSP Jiříkov). - Současná právní úprava umožňuje vznik ústavní služby. - Vytváření, případně rozšiřování pobytových služeb v areálu stávající ústavní služby (Háj u Duchcova). - Časové omezení využití peněz z evropských fondů (např. zánik některých služeb sociální prevence po ukončení evropských dotací). - Útlum nebo absence dotačních titulů na podporu komunitních služeb. - Možná změna politických priorit na kraji po volbách. - Principy deinstitucionalizace nejsou dostatečně reflektovány v oblasti vzdělávání budoucích odborníků. - Odborná veřejnost vnímá humanizaci jako dostatečnou. - Uživatelé s vysokou mírou nezbytné podpory nejsou zapojeni do transformace.

komunitního plánování.

- Podpora rodin pečujících o děti se zdravotním postižením.
- Využití odborníků k podpoře transformace napříč různými obory (řízení změny, risk management, PR, architektura).
- Využití běžných a dostupných forem bydlení pro poskytování služeb v komunitě, např. formou pronájmu bytů (zkušenosti v ÚSP Lobendava, DOZP Všebořice).

3. Doporučení k transformaci ústavní péče

Deinstitucionalizace je v současné společenské situaci nutnou podmínkou pro naplnění úkolů a cílů, které stojí před sociálními službami. Ústav jako instituce reprezentující sociální péči minulého století není schopen svým uživatelům zaručit naplnění jejich občanských a lidských práv a práva na jejich sebeurčení – tedy rozhodování o sobě, a ani je v tomto ohledu podporovat. Tak vzniká napětí mezi postavením lidí s postižením, které mají společensky přiznané, a způsobem, jakým je jejich podpora realizována.

Deinstitucionalizace sociálních služeb znamená změnu (transformaci) institucionální (ústavní) péče v péči komunitní. Je to změna, která usiluje o to, aby i uživatelé sociálních služeb žili ve svém domově a životem podle své vlastní volby tak, jak je to ve většinové společnosti běžné.

Pro zadavatele sociálních služeb je deinstitucionalizace úspěšně završena, když mají občané přístup ke službám, které reagují na jejich potřeby a jsou poskytovány za dostupnou cenu v místě a čase, kdy je občan potřebuje. Deinstitucionalizace proběhla úspěšně, když zadavatel plánuje, vytváří podmínky a podporuje rozvoj zdrojů v komunitě tak, aby sociální služby uživatele neizolovaly a nenahrazovaly jiné dostupné možnosti podpory; a když neprovozuje žádná ústavní zařízení.

Podpora poskytovaná v komunitě vytváří lepší předpoklady pro uplatňování práv člověka, jejich ochranu a naplňování, než je tomu v ústavním prostředí. Individuálně poskytovaná podpora a péče v běžném prostředí vytváří méně příležitostí pro omezování práv člověka.⁷

Ústecký kraj se aktivně zabývá problematikou transformace pobytových služeb, do projektu Podpora transformace sociálních služeb jsou zapojena dvě zařízení, zřizovaná Ústeckým krajem.

Ústecký kraj zároveň dokončuje realizaci vlastního projektu „Podpora plánování a transformace sociálních služeb v Ústeckém kraji“, který je zaměřen na podporu plánování rozvoje sociálních služeb na krajské i obecní úrovni a na podporu zkvalitnění pobytových služeb pro osoby s mentálním postižením a dlouhodobým duševním onemocněním. Pět poskytovatelů sociálních služeb Ústeckého kraje, zapojených do projektu, připravuje rozvojové plány svých zařízení a vzdělává se v oblasti poskytování sociálních služeb s cílem postupně nahradit stávající ústavy sociálními službami poskytovanými v přirozeném prostředí.

Zástupci Ústeckého kraje se aktivně podílejí na veřejných projednáváních tématu transformace a deinstitucionalizace, účastní se kulatých stolů i odborných setkání. Kraj podal projekty k čerpání finančních prostředků z ESF prostřednictvím Integrovaného operačního programu, které realizují transformaci sociálních služeb zapojených zařízení ve služby komunitního typu

Účelem následujících doporučení je podpořit pokračování transformace v Jihomoravském kraji tak, aby uživatelé sociálních služeb mohli žít běžným způsobem života a v běžném prostředí.

Doporučení proto směřují k naplnění tří základních cílů deinstitucionalizace:

1. zamezit institucionalizaci dalších lidí;
2. deinstitucionalizovat stávající sociální služby: zrušit ústavy;
3. zajistit dostupnost podpory v komunitě.

Doporučení zároveň vycházejí z následujících dokumentů, které mohou kraji poskytnout další vodítka a podporu při plánování a realizaci transformace ústavní péče:

- Znaky a vodítka deinstitucionalizace;
- Kritéria komunitní sociální služby⁸;

⁷ S využitím Manuálu transformace ústavů (MPSV 2013)

- Deinstitutionalizace a plánování sociálních služeb v kraji (MPSV 2012).

Transformace ústavní péče představuje náročný úkol, jehož realizace ovlivňuje práva a kvalitu života mnoha uživatelů sociálních služeb. Pro jeho rozsah a náročnost je třeba jej rozvrhnout v čase a zvolit priority pro postupné rušení ústavních zařízení a jejich nahrazování podporou v komunitě. V následujících doporučeních proto vycházíme z těchto předpokladů:

- zastavit příjem nových uživatelů do sociálních služeb je možné okamžitě – zabrání se tak vystavování dalších lidí negativním vlivům ústavního prostředí;
- současně s tím je třeba důsledně naplňovat podporu služeb v komunitě jako základní formu pomoci lidem, kteří jsou závislí na pomoci druhé osoby – toto opatření (níže je rozvedeno do konkrétních doporučení) je nezbytné převést z roviny proklamací do reálných kroků (zejm. v oblasti financování sociálních služeb), přičemž uskutečnit je lze opět okamžitě;
- rušení existujících ústavních zařízení je třeba s ohledem na zvládnutelnost procesu rozložit do časového období, které poskytne prostor pro kvalitní přípravu a realizaci transformace, zároveň ale nebude zbytečně prodlužovat pobyt lidí v ústavním prostředí; na základě zkušeností ze zahraničí a se současným průběhem transformace v ČR odhadujeme, že existující ústavní služby v Ústeckém kraji je možné transformovat do roku 2035⁹.
- při transformaci ústavních pobytových sociálních služeb doporučujeme začít těmi zařízeními (transformace - fáze 1), která mají dětské uživatele (s ohledem na zajištění podmínek pro jejich zdravý vývoj) a následně těmi zařízeními, jejichž technický stav by v brzké době vyžadoval investiční náklady (rekonstrukce a přestavby), neboť není žádoucí investovat do nevyhovujícího ústavního prostředí (a tím ještě prodlužovat jeho životnost a dobu, po kterou do něho budou směřováni další lidé)¹⁰.

3.1 Transformovat ústavní zařízení (fáze 1)

S ohledem na potřebu zajistit vhodné podmínky pro zdravý vývoj dětí a omezit dopady, které na ně má pobyt v ústavním prostředí, doporučujeme přednostně najít konkrétní řešení pro každé jednotlivé dítě, které využívá ústavní pobytovou službu v Ústeckém kraji tak, aby se dostalo z ústavu zpátky do rodiny, případně do vhodné komunitní služby.

⁸ Manuál transformace ústavů (MPSV 2013)

⁹ Časový horizont byl stanoven s ohledem na počet ústavních zařízení poskytujících služby sociální péče pro osoby se zdravotním postižením v Ústeckém kraji. Termíny stanoveny s ohledem na počet ústavních zařízení v jednotlivých krajích

- 2025 pro kraje s počtem ústavních zařízení do 25
- 2030 pro kraje s počtem vyšším než 25
- 2035 pro kraje s vysokým počtem ústavních zařízení, týká se StřK, ÚsK, MsK

¹⁰ Kraj může zvolit také další kritéria pro nastavení priorit transformace. Podrobněji k tomuto tématu viz materiál Deinstitutionalizace a plánování sociálních služeb v kraji, MPSV 2012.

Tabulka č. 1. Ústavní služby¹¹ s dětskými uživateli

Název zařízení	Druh služby	Počet uživatelů	Z toho počet dětí
Domov na zámku Liběšice	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	132	22
Domov sociální péče Skalice	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	93	4
Domov Na Svobodě Čížkovice	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	57	17
Domov pro osoby se zdravotním postižením Brtníky	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	71	5
Domov pro osoby se zdravotním postižením Kovářská	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	55	2
Domov pro osoby se zdravotním postižením Stará Oleška	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	52	3
Domov pro osoby se zdravotním postižením Česká Kamenice	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	51	1
Domov pro osoby se zdravotním postižením Severní Terasa	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	27	2
Domov pro osoby se zdravotním postižením Všebořice	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	23	6
Domov pro osoby se zdravotním postižením Kadaň, Dvořákova ul.	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	34	8
Domov pro osoby se zdravotním postižením Kadaň, Březinova ul.	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	31	7
Domovy sociálních služeb Litvínov, Zátíší	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	118	14
Integrované centrum pro osoby se zdravotním postižením Horní Poustevna 123	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	20	8
Integrované centrum pro osoby se zdravotním postižením Horní Poustevna 40	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	7	3
Integrované centrum pro osoby se zdravotním postižením Horní	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	25	9

¹¹ Služby s nižší kapacitou než 19 zhodnoceny jako ústavní, neboť se nachází v areálu s dalšími sociálními službami. Viz kapitola 2.1 tohoto materiálu.

Poustevna, Vilémov 252	postižením		
Integrované centrum pro osoby se zdravotním postižením Horní Poustevna, Šluknov	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	12	5
Kamarád-LORM, Zeyerova 859	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	17	5
Kamarád-LORM, Zeyerova 927	Týdenní stacionáře	11	3
Domov pro osoby se zdravotním postižením Husova	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	69	4
Centrum pro osoby se zdravotním postižením Písečná	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	32	5
Ústav sociální péče Háj u Duchcova	Týdenní stacionáře	10	1

Dokončit, v souladu se schválenými transformačními plány, úplnou transformaci zařízení zapojených v projektu Podpora transformace sociálních služeb

- ÚSP Lobedava a
- DOZP Hlíňany tak, aby v těchto ústavech nežili žádní lidé.

S ohledem na hospodárné nakládání s veřejnými prostředky doporučujeme Ústeckému kraji

- neinvestovat do budov ústavů žádné prostředky, s výjimkou výdajů na řešení havarijních situací. Investice nezbytné k řešení havarijních situací zajišťovat tak, aby neprodlužovaly dobu pobytu lidí v ústavu (zejm. aby neobsahovaly závazek udržitelnosti investic).;
- zajistit transformaci zařízení, která se nacházejí ve špatném technickém nebo havarijním stavu (místo investování do objektů, které odporují potřebám lidí a požadavkům na kvalitu sociálních služeb investovat do rozvoje podpory v komunitě).

Tabulka č. 2. Ústavní služby ve vztahu k technickému stavu objektů

Název zařízení	Druh služby	Stav objektu
Domov důchodců Meziboří, p. o.	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce
Domov pro osoby se zdravotním postižením Brtníky	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce
Domov pro osoby se zdravotním postižením Severní Terasa	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce
Domov pro osoby se zdravotním postižením Severní Terasa	Týdenní stacionáře	Vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce
Domov u trati Litoměřice	Chráněné bydlení	Vyžaduje rozsáhlé rekonstrukce

3.2 Transformovat ústavní zařízení (fáze 2)

Souběžně s transformací zařízení uvedených v kapitole 3.1 doporučujeme Ústeckému kraji provést tyto kroky pro přípravu transformace ostatních ústavů:

- Zajistit zrušení závazků udržitelnosti plynoucích z poskytnutých investičních dotací. Doporučujeme zaměřit se na závazky, které jsou od roku 2018 dále (s výjimkou zařízení s dětskými uživateli či ve špatném technickém stavu, kde je třeba udržitelnost zrušit neprodleně). Cestou ke zrušení závazků udržitelnosti je úprava smluvních podmínek poskytnuté dotace, např. formou dodatku.

Tabulka č. 3. Ústavní služby ve vztahu k udržitelnosti investic – nutné řešit udržitelnost

Název zařízení	Počet uživatelů	Stav objektů	Závazek udržitelnosti do roku	Zdroj investice
ÚSP Jiříkov (Domov Severka Jiříkov)	100	nový	Není stanoven	Dotace Ústeckého kraje

Tabulka č. 4. Ústavní služby ve vztahu k udržitelnosti investic - udržitelnost nutné řešit není

Název zařízení	Počet uživatelů	Stav objektů	Závazek udržitelnosti do roku	Zdroj investice
Chráněné bydlení Vejprty	37	Nově zrekonstruovaný	2016	Dotační tituly EU

- zpracovat plán transformace všech zbývajících zařízení (viz kapitola 3.3) tak, aby v těchto ústavních službách do roku 2035 nežili žádní lidé.

3.3 Rozvoj sociálních služeb v Ústeckém kraji

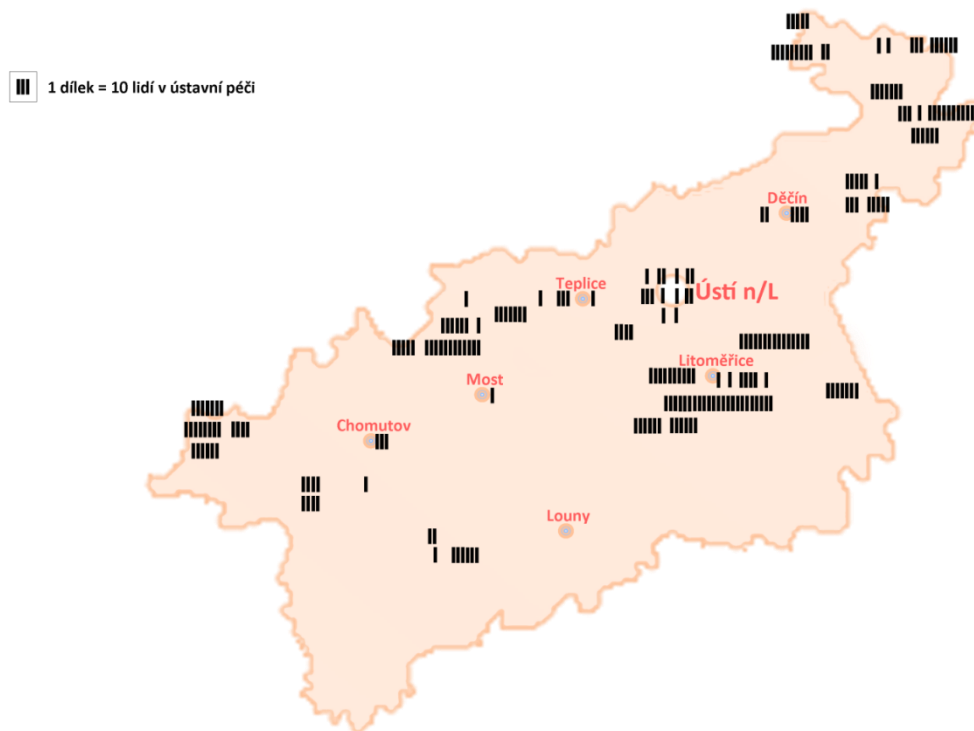
V oblasti rozvoje sociálních služeb doporučujeme Ústeckému kraji:

- vytvořit plán rozvoje sociálních služeb, který bude obsahovat konkrétní cíle transformace ústavní péče v péči komunitní:¹²
 - přednostně je řešena situace dětí umístěných v ústavních službách (viz tabulka č. 1).
 - definované cíle deinstitucionalizace jsou specifické, měřitelné, adekvátní, realistické a termínované, výsledky jsou veřejné a pravidelně zveřejňované.
 - strategie deinstitucionalizace nezahrnuje jako jedno z opatření změnu druhu poskytované služby, směřuje výhradně ke změně podmínek pro život uživatelů. Zároveň je definováno, že původní objekty nebudou využívány pro jiné pobytové sociální služby.
 - strategie směřuje ke zrušení ústavních služeb bez ohledu na věk nebo míru postižení.
- při stanovení plánu transformace a při zajišťování rozvoje sociálních služeb respektovat skutečné potřeby místní komunity. Kapacitu pobytových služeb směřovat do oblastí, které

¹² Deinstitucionalizace a plánování sociálních služeb v kraji (MPSV 2012)

nejsou potřebnými službami vybaveny. Vysoká kumulace pobytových (a zároveň ústavních) sociálních služeb pro lidi s postižením se týká především oblastí kolem měst Litoměřice, Litvínov, oblasti Šluknovského výběžku. Naproti tomu v okolí města Louny jsou služby pro osoby se zdravotním postižením nedostatečné.

ÚSTAVNÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO LIDI S POSTIŽENÍM V ÚSTECKÉM KRAJI

- ve stávajících ústavních službách provést vyhodnocení nezbytné míry podpory¹³ u všech uživatelů ústavních služeb, které bude sloužit jako podklad pro stanovení postupu deinstitucionalizace a zhodnocení stavu potřeby sociálních služeb.
- zpracovat rozvojové plány příspěvkových organizací, které zahrnují zahrnovat rozvoj služeb v komunitě.
- při plánování služeb zmapovat potřeby pečujících osob a naplánovat jejich podporu s cílem zachování života lidí se zdravotním postižením v komunitě. Učinit z osob pečujících o své blízké v domácnosti (komunitě) jednu z klíčových skupin v rámci komunitního plánování již na úrovni obcí, případně i na úrovni kraje.
- potřeby bydlení lidí se zdravotním postižením řešit přirozenými formami bydlení, nejen výstavbou a investicemi, ale nadále využívat byty, pronájmy.
- aktivně zapojit zástupce Ústeckého kraje do komunitního plánování na úrovni obcí tak, aby bylo v souladu s deinstitucionalizací sociálních služeb.
- při nastavování transformace konkrétního zařízení dbát na specifika různých cílových skupin, viz doporučení pracovních skupin¹⁴.

¹³ Posuzování míry nezbytné podpory uživatelů (MPSV 2013)

¹⁴ Doporučení pracovních skupin: Specifické potřeby lidí s duševním onemocněním, Specifické potřeby pro lidi s tělesným postižením, Specifické potřeby pro lidi se zrakovým a duálním postižením, Oblasti sociálního začlenění a jejich vazba na služby pro lidi s postižením v učení, Potřeby dětí s postižením (MPSV 2013)

3.4 Organizační zajištění deinstitucionalizace na úrovni Ústeckého kraje

V oblasti organizačního zajištění deinstitucionalizace doporučujeme Ústeckému kraji:

- posuzovat veškeré politiky a činnost kraje z pohledu deinstitucionalizace – plán rozvoje, plány začleňování, politiku školství, zdravotnictví, dopravy, využívat možnosti připomínkování právních norem v souladu s principy deinstitucionalizace.
- směřovat všechny aktivity Ústeckého kraje k naplňování cíle deinstitucionalizace:
 - zajistit metodickou podporu v zařízeních poskytujících pobytové sociální služby ústavního typu, metodické vedení v obcích, vzdělávání, konzultace při tvorbě komunitního plánu tak, aby byly naplňovány cíle deinstitucionalizace,
 - upravit zřizovací listiny zřizovaných organizací tak, aby byly v souladu s principy deinstitucionalizace,
 - v rámci vedení ředitelů příspěvkových organizací poskytujících sociální služby jim stanovit následující úkoly: vypracovat rozvojové plány organizací, v jejich rámci podporovat rozvoj komunitních služeb, zajistit vzdělávání pracovníků zřizovaných organizací v souladu s deinstitucionalizací,
 - pravidelně hodnotit činnost ředitelů příspěvkových organizací poskytujících sociální služby, zda je v souladu s principy deinstitucionalizace,
 - při vypisování výběrového řízení na pozici ředitele příspěvkové organizace poskytující sociální služby stanovit povinnost předložit koncepci rozvoje zařízení v souladu s principy deinstitucionalizace.
- zajistit účast pracovníků krajského úřadu na inspekcích poskytování sociálních služeb, jejichž hlavním cílem bude sledovat, zda sociální služby přispívají k začlenění uživatelů do běžného života.
- zajistit meziresortní spolupráci při plánování sociálních služeb (odbor dopravy, odbor školství – integrace dětí s postižením do škol, návaznost týdenního stacionáře na speciální školu, ad.).

3.5 Financování sociálních služeb (kraj jako zadavatel sociálních služeb)

V oblasti financování doporučujeme:

- Krajskému úřadu Ústeckého kraje navrhnout takové přerozdělení státních finančních prostředků, které podporuje rozvoj komunitních služeb a je v souladu s cíli deinstitucionalizace (týká se zejm. předkládání souhrnné žádosti Krajského úřadu Ústeckého kraje k poskytnutí dotace MPSV ze státního rozpočtu pro právnické a fyzické osoby, které poskytují sociální služby v regionu).
- Ústeckému kraji zajistit, že stávající finanční toky jdoucí do ústavních zařízení budou v průběhu transformace přesměrovány na nově vytvářené komunitní služby.
- Ústeckému kraji upravit podmínky krajských dotačních programů podporujících poskytování sociálních služeb tak, aby byly v souladu s principy deinstitucionalizace, zejm.:
 - stanovit povinnost postupovat v souladu s principy deinstitucionalizace;
 - stanovit povinnost účastnit se na komunitním plánování;
 - vyžadovat zpracování rozvojového plánu služeb v souladu s principy deinstitucionalizace.

3.6 Právní úprava v oblasti sociálních služeb

Ústeckému kraji doporučujeme v rámci jeho zákonodárné iniciativy v budoucnu předkládat takové úpravy zákona o sociálních službách, které zamezí další institucionalizaci lidí: zejm. omezit počet osob v jednom areálu pobytové sociální služby nejvýše na 12 a znemožnit kumulaci více objektů spojených s poskytováním sociální služby v jednom místě.

Ústeckému kraji doporučujeme iniciovat podněty vedoucí ke změně registračních podmínek v souladu s deinstitucionalizací, např. nepřidělení či zrušení registrace sociálních služeb, které nezajišťují dostatečné podmínky pro důstojný a kvalitní život uživatelů (viz zkušenosti z Moravskoslezského kraje)¹⁵.

3.7 Metodické vedení poskytovatelů sociálních služeb a zapojení dalších aktérů

V této oblasti doporučujeme:

- definovat kompetence a odpovědnost pověřených pracovníků krajského úřadu a ředitelů zařízení za problematiku deinstitucionalizace a transformace v Ústeckém kraji.
- stanovit koordinátora pověřeného řízením transformace sociálních služeb.
- provádět prostřednictvím pracovníků krajského úřadu metodické návštěvy zaměřené na kvalitu poskytovaných služeb a dodržování a ochrany práv uživatelů ve zřizovaných organizacích a ve všech službách, na jejichž provoz Ústecký kraj přispívá. Vyžadovat nápravu zjištěných nedostatků při metodických návštěvách.
- zapojit do hodnocení kvality sociální služby uživatele sociálních služeb v roli hodnotitelů, tyto výsledky hodnocení zveřejňovat.

Dále doporučujeme Ústeckému kraji stanovit příspěvkovým organizacím kraje povinnosti a u ostatních poskytovatelů sociálních služeb podpořit:

- zpracování rozvojových plánů služeb v souladu s principy deinstitucionalizace, u zřizovaných organizací je každoročně kontrolovat. U ostatních poskytovatelů tuto skutečnost zohlednit při dotačním řízení.
- spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dětí a zadavateli služeb při řešení situace dětí umístěných v ústavních službách. Ve vzájemné spolupráci naplánovat síť sociálních služeb v případě, že dětské uživatele nebudou umístěni do rodiny.
- snížení kapacity služby, včetně provedení příslušné změny v registru služeb, v okamžiku snížení počtu uživatelů ústavní služby. U ostatních poskytovatelů tuto skutečnost zohlednit při dotačním řízení;
- informování zájemce o službu o dostupných službách v přirozeném prostředí a o dopadech ústavnosti na jednotlivce;
- v rámci jednání se zájemcem o službu řešit situaci žadatele i s dalšími aktéry (obec, poskytovatelé...) tak, aby byly nejdříve čerpány možnosti podpory v přirozeném prostředí, řešení formou pobytové služby by mělo být až to poslední. Tuto skutečnost bude mít poskytovatel sociální služby písemně zaznamenanou;

¹⁵ Zkušenosti z Moravskoslezského kraje, který v roce 2012 zamítl změnu registrace sociální služby, která zvyšovala její kapacitu s odvoláním na práva uživatelů a kvalitu jejich života.

- účast na komunitním plánování v lokalitách, kde sociální služba působí. Tuto skutečnost doporučujeme Ústeckému kraji jako zadavateli sociálních služeb v regionu zohlednit v dotačním řízení;
- pravidelné vyhodnocování procesů posilování role příspěvkových organizací v komunitních službách;
- posilování dovedností případové práce v obcích s cílovou skupinou osob se zdravotním postižením;
- spoluprací s obcemi posilovat umisťování uživatelů do bytového fondu obcí;
- snížení koncentrace pobytových služeb ústavního charakteru především v lokalitách Šluknovska, Litoměřicka a Litvínovska;
- poskytovatele, aby realizovali denní aktivity uživatelů mimo místo jejich bydliště (účast na komunitním plánování v obcích, jednání s relevantními partnery – např. dopravci).

3.8 Oblast komunikace

V oblasti komunikace Ústeckému doporučujeme:

- zajistit komunikaci s veřejností – zveřejňovat informace o důvodech transformace sociálních služeb a o tom, jak a do kdy se uskuteční. Klíčové informace by měly být předávány srozumitelnou formou ve zjednodušeném čtení (rozhodnutí o transformaci, část plánu rozvoje).
- podporovat komunikaci s odbornou veřejností a otevírat témata související s deinstitucionalizací.
- posilovat komunikaci mezi rezorty, kterých se deinstitucionalizace týká (školství, zdravotnictví...).
- realizovat informační a propagační aktivity směrem k opatrovníkům.

4. Závěr

Věříme, že doporučení pomohou k tomu, aby lidé se zdravotním postižením v Ústeckém kraji mohli žít běžným životem v komunitě.

Věříme, že předkládaná doporučení vytvoří v Ústeckém kraji příležitost k tomu, aby se nejen lidé se zdravotním postižením, ale v budoucnu i jiní lidé, potřebující podporu z důvodu stáří, nemoci, aj., mohli navracet do společnosti a zejména pak zůstat součástí komunity. Komunity, která je připravena na soužití s uvedenými cílovými skupinami, které podporuje, vnímá a chápe jako svoji součást, jako respektovaného partnera.

Na závěr bychom rádi poděkovali představitelům Ústeckého kraje a pracovníkům Krajského úřadu za práci, kterou odvádějí pro začlenění uživatelů sociálních služeb do běžného života společnosti. Věříme, že jim doporučení pomohou v této práci pokračovat a zajistit lepší sociální služby občanům Ústeckého kraje.